

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PD-967

[Total No. of Pages : 4

[6439]-314

T.Y. B.Com.

**365 (i) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (Paper - II)**

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 50

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks : (Attempt any 5 out of 6) [5]

- i) What are the problems of agricultural labour in India?
 - a) Seasonal employment
 - b) Indebtedness
 - c) Low social status
 - d) All of the above
- ii) The conflict and disputes between employers and employees on any industrial matters are known as _____.
 - a) political relations
 - b) human relations
 - c) social relations
 - d) industrial relations
- iii) The industrial disputes act in India was passed in _____.
 - a) 1926
 - b) 1946
 - c) 1947
 - d) 1948
- iv) Which of the following is NOT the characteristics of agricultural labour?
 - a) Unorganized
 - b) Economically exploited
 - c) High standard of living
 - d) Low level of Income
- v) Absence of strikes and lock-outs is an indicator of _____.
 - a) Peaceful industrial relations
 - b) Disturbed industrial relations
 - c) Unwanted industrial relations
 - d) Partial industrial relations
- vi) The make in India Initiative was launched by prime minister in _____.
 - a) 2020
 - b) 2017
 - c) 2012
 - d) 2014

P.T.O.

B) Match the following :

[5]

i) Low education	a) 2020
ii) Industrial disputes	b) Farmers organization
iii) Farm bill	c) 2019
iv) FPO	d) Conflict between employer & labour
v) Maharashtra Industrial Policy	e) Agricultural Labour

Q2) Write a short note (Any 2 out of 4) :

[10]

- a) Causes of Industrial disputes
- b) Types of agricultural labour
- c) Water management initiatives
- d) Impact of climate on agriculture

Q3) a) Describe socio-economic characteristics Agricultural Labour. [8]

b) Explain the causes of increasing agricultural labour in India. [7]

Q4) a) Define Industrial relations. Explain the historical background of Industrial relations. [8]

b) Explain in detail the impact of Covid-19 pandemic on agricultural sector of India. [7]

365 (i) : AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS - II
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास]

[एकूण गुण : 50

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1)** अ) रिकाम्या जागा भरा. (कोणत्याही 5) [5]
- i) भारतातील शेतमजुरांच्या कोणत्या समस्या आहेत.
अ) हंगामी रोजगार ब) कर्जबाजारीपणा
क) अल्प-सामाजिक दर्जा ड) सर्व
- ii) कोणत्याही औद्योगिक बाबीं संदर्भात कामगार व मालकवर्ग यांतील संघर्षास
असे म्हणतात.
अ) राजकीय संबंध ब) मानवी संबंध
क) सामाजिक संबंध ड) औद्योगिक संबंध
- iii) भारतामध्ये औद्योगिक संघर्ष कायदा यावर्षी संमत करण्यात आला.
अ) 1926 ब) 1946
क) 1947 ड) 1948
- iv) हे शेतमजुरांचे वैशिष्ट्य नाही.
अ) असंगठित ब) आर्थिक दृष्ट्या शोषित
क) उच्च राहणीमान ड) अल्प उत्पन्न स्तर
- v) संप व टाळेबंदीचा अभाव हे चे निर्देशक आहे.
अ) शांततामय औद्योगिक संबंध ब) अशांत औद्योगिक संबंध
क) अनपेक्षित औद्योगिक संबंध ड) अंशतः औद्योगिक संबंध
- vi) पंतप्रधानांनी मेक इन इंडिया योजना यावर्षी जाहिर केली.
अ) 2020 ब) 2017
क) 2012 ड) 2014

- ब) योग्य जोड्या लावा : [5]
i) अल्पशिक्षण	अ) 2020
ii) औद्योगिक संघर्ष	ब) शेतकरी संघटना
iii) कृषी विधेयक	क) 2019
iv) FPO	ड) मालक व कामगार वर्गातील संघर्ष
v) महाराष्ट्र औद्योगिक धोरण	इ) शेतमजूर

- प्रश्न 2) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]
- अ) औद्योगिक संघर्षाची कारणे
- ब) शेतमजुरांचे प्रकार
- क) जल व्यवस्थापन पुढाकार
- ड) हवामानाचा शेतीवरील परिणाम

- प्रश्न 3) अ) शेतमजुरांची सामाजिक - आर्थिक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. [8]
- ब) भारतातील शेतमजुरांच्या संख्येतील वाढीची कारणे स्पष्ट करा. [7]

- प्रश्न 4) अ) औद्योगिक संबंधांची व्याख्या द्या. औद्योगिक संबंधांची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा. [8]
- ब) भारताच्या कृषिक्षेत्रावरील कोविड-19 महामारीचा परिणाम स्पष्ट करा. [7]

